

De wet op het minimumloon

Op 24 april 1997 behandelde de Tweede Kamer een wetsvoorstel voor tijdelijke ontheffing van het minimumloon. Dit wetsvoorstel zou het voor een werkgever mogelijk moeten maken om een langdurig werkloze aan te stellen tegen een betaling van minimaal 70 % van het minimumloon. Een langdurig werkloze is iemand die langer dan 12 maanden zonder onderbreking als werkloos werkzoekende staat ingeschreven. De betaling onder het minimumloon kan plaatsvinden gedurende een periode van een half tot twee jaar, terwijl een werknemer hierna een normale betaling ontvangt gedurende een minstens even lange periode. Indien een werknemer onder het minimumloon betaald wordt, dient er bovendien van de kant van de werkgever begeleiding of scholing tegenover te staan. De precieze formulering van het wetsvoorstel is te vinden in Tabel 1. Merk op dat onderdeel b van het eerste lid nogal vreemd gesteld is. Het gebruik van het woordje of betekent dat iedere dienstbetrekking voor bepaalde tijd hieronder valt! Indien dat echt bedoeld zou worden, is de gegeven omschrijving wel heel omslachtig.

Het kabinet wil dat op straffe van een korting op de uitkering alleenstaanden gedwongen kunnen worden om onder bovenstaande condities aan de slag te gaan. Bij kostwinners (hierin worden alleenstaande ouders inbegrepen¹) is deze dwang niet mogelijk. Omdat de VVD had laten weten het wetsvoorstel te zien als een eerste stap op weg naar afschaffing van het minimumloon, kreeg D66 de angst dat dit voorstel voor hen veel electoraal verlies op zou leveren. D66 vreesde dat ze zou worden ingedeeld in het kamp dat het minimumloon wilde afschaffen. Daarom diende D66 onder het motto van rechtsongelijkheid een amendement in om de verplichting geheel uit het wetsvoorstel te schrappen, terwijl ze een maand eerder op basis van hetzelfde argument nog iedereen wilde dwingen. Uiteindelijk zou dit wetsvoorstel het niet halen en op 7 mei teruggetrokken worden.

Om een inzicht te krijgen in de hoeveelheid aandacht die de kranten aan deze materie besteden, is in Tabel 2 een overzicht van de verschenen artikelen gegeven. In deze tabel duidt N op een stuk met nieuws, en O een stuk met opinie en/of achtergrond van de krant.

Opmerkelijk is dat Trouw al op 16-4, een volle week eerder dan alle andere kranten, in “Wijzigingen rond minimumloon ontaarden in klucht” weet te berichten dat D66 een amendement op het wetsvoorstel in zal dienen, hetgeen de nieuwe wet in een dode letter zal veranderen. Trouw geeft het wetsvoorstel als volgt weer: “Melkert wil werkgevers maximaal twee jaar toestaan ten hoogste dertig procent onder het minimumloon te betalen als zij langdurig werklozen in dienst nemen. Daar moet dan wel scholing in diezelfde periode tegenover staan.” Trouw geeft als een van de weinige kranten aan dat de sanctie een korting op de uitkering is. Vergeleken met de meeste andere kranten geeft Trouw het voorstel nog redelijk volledig weer.

Op 22-4 is de NRC de tweede krant die aandacht aan het wetsvoorstel en het amendement van D66 schenkt en met een heel helder stuk komt. Zij meldt ook dat het conflict als sinds vorig jaar oktober speelt. NRC maakt duidelijk dat werklozen voor minimaal een half jaar en maximaal 2 jaar gedwongen kunnen worden onder het minimumloon te werken. NRC geeft zeer duidelijk de standpunten van alle politieke partijen en de werknemersbonden weer, en onderscheidt de

¹Er wordt trouwens in de kranten nogal gegoocheld bij de aanduiding van de verschillende groeperingen: alleenstaanden, alleenstaande werklozen, alleenstaanden in de bijstand, werklozen zonder gezin, alleenstaande ouders, kostwinners, werkloze kostwinners, bijstandsmoeders, kostwinners in de bijstand, alleenstaande ouders in de bijstand, gezinnen, etc., zonder duidelijk te maken welke groeperingen nu precies bedoeld worden.

Het is voor een werkgever mogelijk om een werknemer aan te stellen tegen een betaling van 70 % van het minimumloon, indien:

1a. de werkgever ter zake van de dienstbetrekking met de werknemer beschikt over een verklaring als bedoeld in Hoofdstuk IV van de Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen;

1b. de dienstbetrekking is aangegaan voor bepaalde tijd van tenminste een jaar of ten hoogste vier jaar dan wel voor onbepaalde tijd, en

1c. met de werknemer afspraken zijn gemaakt over noodzakelijke scholing of begeleiding door de werkgever.

2. De afwijking bedoeld in het eerste lid kan slechts worden toegepast gedurende de eerste helft van de dienstbetrekking en ten hoogste gedurende twee jaar.

3. De afwijking en de afspraken, bedoeld in het eerste lid, worden schriftelijk overeengekomen.

Tabel 1. De tekst van het wetsvoorstel

	16-4	22-4	23-4	24-4	25-4	26-4	29-4	30-4	1-5	3-5	6-5	7-5	9-5
AD				N	N, O	N						N	
FD					N	N, O	N	N		N, O	N	N	N, N
NRC		N		O	N	N					N	N	
PAR			N		N			O		N		N, O	N
TG			N	N, O	N	N	O		O		O	N	N, O
TR	N				N, N	N		N	O			N	
VK					N	N		N		N		N	N, O

Tabel 2. Een overzicht van de verschenen artikelen

werkgevers zelfs in VNO/NCW en MKB. NRC is ook de eerste die meldt dat Melkert eigenlijk heel tevreden is met de hele gang van zaken.

Op 23-4 komt het Parool met een kort stukje. Wat het wetsvoorstel inhoudt wordt pas in het midden van het artikel uitgelegd. De Telegraaf is de enige andere krant die ook op 23-4 met berichtgeving over het wetsvoorstel komt. Zij maakt het nog bonter. In de allerlaatste alinea van het artikel komt pas de inhoud van het wetsvoorstel. De Telegraaf geeft het amendement van D66 op zijn minst subjectief weer: “Het voorstel van D66 houdt in dat werklozen een baan kunnen weigeren zonder dat ze gekort worden op hun uitkering.”

Op 24-4 wijdt het AD zijn eerste artikel aan het wetsvoorstel. Het AD vermeldt dat het wetsvoorstel op korte termijn slechts 3.000 banen en op langere termijn niet meer dan 11.000 banen oplevert. Dit wordt gepresenteerd als een vaststaand feit en zonder bronvermelding. Deze cijfers zijn strijdig met andere informatie waaruit blijkt dat volgens het CPB binnen vier jaar 3.000 banen te verwachten zijn (sinds wanneer is vier jaar de korte termijn?) en op langere termijn 10.000. Op 25-4 komen het FD en de Volkskrant ook eindelijk met nieuws over het minimumloon. Het FD geeft vrij volledige en correcte informatie die gestructureerd aangeboden wordt. Ook in de rest van het artikel wordt zeer nauwkeurig ingegaan op de oorspronkelijk standpunten, de draai van D66, etc. Ook verschaft de krant duidelijkheid over het sociaal minimum. Een kostwinner die voor 70 % van het minimumloon werkt, komt onder het sociaal minimum uit en krijgt vervolgens toeslagen. Voor een alleenstaande geldt dit niet. De Volkskrant heeft het op 25-4 over de “vrinden” D66 en PvdA van Bolkestein, hiermee waarschijnlijk inspelend op Bolkesteins woordgebruik. De Volkskrant meldt over het wetsvoorstel: “Het houdt in dat een werkgever een laaggeschoolde maximaal twee jaar minder dan het minimumloon betaalt; alleenstaande werklozen zijn verplicht zo’n laagbetaalde baan te aanvaarden, kostwinners niet.” Ook in verdere artikelen geeft de Volkskrant geen vollediger beeld van het wetsvoorstel.

Het valt op hoe slecht de kranten het wetsvoorstel weergeven. Alle kranten vermelden dat het gaat om langdurig werklozen die voor minimaal 70 % van het minimumloon kunnen werken, terwijl meestal in het midden gelaten wordt wat een langdurig werkloze is. Laten we uitgaan van de volgende elementen die een lezer ook graag zou willen weten: (a) het wetsvoorstel heeft betrekking op mensen die langer dan 1 jaar werkloos zijn, betaling onder het minimumloon vindt gedurende (b) minimaal een half jaar en (c) maximaal twee jaar plaats, (d) hierna een normale betaling, en (e) er staat een scholingsplicht van de werkgever tegenover. In Tabel 3 staat een kruis indien een krant een bepaald element in een van de artikelen vermeld heeft. In het bijzonder de Volkskrant en de Telegraaf springen er in negatieve zin uit, en alleen het Algemeen Dagblad en het Financieel Dagblad zijn acceptabel te noemen. Hoe moet een lezer een mening kunnen vormen over het wetsvoorstel als hij niet eens de feiten krijgt?! In het bijzonder de elementen (d) en (e) zijn onmisbaar voor een goede beoordeling van het wetsvoorstel.

Een andere manier om een kijk op het wetsvoorstel te krijgen is door de economische inhoud te belichten. Wat zijn de gevolgen van het wetsvoorstel in economische termen? Is het wetsvoorstel uit economisch oogpunt wel of geen goed idee? In Tabel 4 zijn de verbale argumenten uiteengezet die de kranten gebruiken. De eerste 7 argumenten zijn argumenten pro-verlaging van het minimumloon en voor het wetsvoorstel, de argumenten 8 en 9 zijn in dit opzicht niet te rangschikken, en de argumenten 10 tot en met 15 zijn contra-verlaging en tegen het wetsvoorstel. Het moge duidelijk zijn dat moderne economische theorieën als insider-outsider theorieën, efficiency wages

	a	b	c	d	e
AD			X	X	X
FD			X	X	X
NRC	X	X	X		
PAR			X		X
TG			X		
TR			X		X
VK			X		

Tabel 3. Hoe geven kranten het wetsvoorstel weer

1.	De huidige loonkosten zijn te hoog voor minder productieven.
2.	Het wetsvoorstel kan dienen als experiment om achter de hoeveelheid werk onder het minimumloon te komen.
3.	Het plan verhoogt het human capital van de werklozen.
4.	Een hoger minimumloon leidt tot hogere uitkeringen, hogere premies, hogere lasten voor het bedrijfsleven, minder investeringen, en dus minder werk.
5.	Er is veel ruimte onder het minimumloon.
6.	De geringe afstand tussen uitkeringen en het minimumloon is een verklaring voor de werkloosheid.
7.	Het is onrechtvaardig om niet onder het minimumloon te betalen.
8.	Zonder sollicitatieverplichting is de regeling krachteloos.
9.	Mensen willen mogelijk vrijwillig onder het minimumloon werken (tegengestelde van 8).
10.	Het gunstig effect van een verlaging van het minimumloon is beperkt.
11.	De geringe afstand tussen uitkeringen en het minimumloon is geen verklaring voor de werkloosheid.
12.	Lonen onder het minimum zijn onrechtvaardig en zijn arbeiders onwaardig.
13.	Er zijn voldoende andere manieren om de werkgelegenheid te bevorderen.
14.	Het voorstel heeft weinig effect, want weinig mensen werken op het minimumloon.
15.	Als sectoren lage lonen betalen, dan leidt dit tot een slechte reputatie voor hen, en kunnen ze geen goede mensen aantrekken.

Tabel 4. De gebruikte argumenten

	EC	MA	# Versch.	Links-Rechts
AD		1, 2, 12	3	0-0
FD	10, 10	2, 10	2	2-0
NRC	6	1, 8, 8, 8, 8, 9, 10, 10, 12, 12	6	0-1
PAR	8	1, 1, 1, 1, 5, 6, 6, 11, 11, 11	5	0-0
TG	1, 1, 1, 3, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8	6, 8, 10, 10, 10, 13	9	0-9
TR	1, 8, 8, 10, 12	1, 1, 9, 12	5	2-1
VK	2, 10, 12, 13, 14	1, 2, 5, 10, 10, 10, 15	8	4-1

Tabel 5. Analyse van de gebruikte argumenten

of een verwijzing naar Card en Krueger² niet aan bod komen. Dit kan men wellicht ook niet van een krant verwachten.

Veel van de gebruikte argumenten zijn echter ronduit zwak, omdat ze niet verder ondersteund worden. Zo stelt de auteur van het stuk minimumloon in de Volkskrant van 9-5 dat “aanschaffing van het wetsvoorstel een inhoudelijk gunstige ontwikkeling is, want er zijn voldoende andere instrumenten om de werkgelegenheid te bevorderen.” Vervolgens wordt geen enkel ander instrument genoemd. Ook stelt dit artikel “Echte werkgelegenheidswinst valt alleen bij radicale en dus asociale verlaging te verwachten.” Wederom een zwak argument, want er is geen enkele verwijzing naar cijfermateriaal.³

Afgezien van de in het algemeen weinig verheffende inhoud van de gebruikte argumenten, geven de meeste kranten weinig verschillende argumenten, en in het geval van de Telegraaf en de Volkskrant eenzijdige argumenten. Tabel 5 verschaft hierin meer inzicht. De kolom onder EC geeft aan welke argumenten als eigen commentaar van de krant naar voren geschoven zijn, en die onder MA de argumenten van anderen. De volgende kolom betreft het aantal verschillende argumenten dat gebruikt wordt. De kolom Links-Rechts geeft onder Links de som van het aantal keren dat bij EC de argumenten 10 tot en met 15 gebruikt worden, en onder Rechts de argumenten 1 tot en met 7. Het dient de Volkskrant en de Telegraaf nagegeven te worden dat ze wel veel verschillende argumenten gebruiken.

Verbaal is de analyse van de kranten niet sterk, getalsmatig ronduit zwak. Zoals al eerder aangegeven, is de cijfermatige analyse van het AD warrig. De cijfermatige ondersteuning van het wetsvoorstel van het FD is, vergeleken met andere kranten, redelijk. Het is de enige krant die meldt dat het wetsvoorstel betrekking heeft op 8.000 werknemers en ze geeft ook de middellange termijn werkgelegenheidswinst van 3.000. Vergeleken met de andere kranten is de cijfermatige analyse van de NRC goed te noemen. De cijfers 3.000 en 10.000 van het CPB worden genoemd, aangegeven wordt dat er 200.000 langdurig werklozen zijn, en ook de hoogte van het minimumloon wordt vermeld: 2.220 gulden.⁴

²Card, D.E., and A.B. Krueger (1995), *Myth and Measurement: The New Economics of the Minimum Wage*, Princeton University Press, Princeton.

³Ook beweert het artikel dat “afgezien van een handvol liberale ideologen” het draagvlak smal was en dat ook de werkgevers “zeker niet enthousiast” over het wetsvoorstel waren, hetgeen niet te verdedigen standpunten lijken. Al met al komt dit artikel dan ook in aanmerking voor de prijs slechtste artikel over het onderwerp minimumloon.

⁴Opmerkelijk is trouwens dat geen enkele krant inzicht geeft in het menselijke aspect van het wetsvoorstel.

Er is geen enkele cijfermatige analyse in het Parool, buiten een ingezonden brief van een lezer, A.C. de Goederen. Deze brief bevat meer analyse dan in alle andere kranten samen te vinden is. Eigenlijk is dit het enige stuk met een analyse over het minimumloon, en daarom zou dit tot het beste artikel over dit onderwerp bestempeld moet worden. Ook de Telegraaf en Trouw geven geen enkele cijfermatige analyse. De Volkskrant geeft een magere cijfermatige analyse en noemt het getal 3.000 van het CPB. Ook vermeldt ze dat slechts 4 % van de bevolking voor het minimumloon werkt, maar dit lijkt weinig relevant omdat het erom gaat hoeveel procent van de bevolking een lagere productiviteit heeft dan die corresponderende met het minimumloon.

Een ranglijst van de kranten voor wat betreft het onderwerp minimumloon zou er als volgt uit kunnen zien, indien men onder andere rekening houdt met de aspecten weergave wetsvoorstel, weergave verdere verloop wetsvoorstel, uiteenzetting standpunten alle partijen, de cijfermatige analyse, de timing en het aantal gebruikte verschillende argumenten. De NRC zou op 1 komen. De weergave van het wetsvoorstel was niet zo geweldig, maar de standpunten van alle partijen werden erg duidelijk verwoord. Bovendien was de analyse helder, en was er iets van getalsmatige analyse. Het FD zou op 2 komen. De weergave van het wetsvoorstel was beter dan die van de NRC. De timing was echter slecht. Bovendien wordt in het FD wel erg weinig analyse gepleegd. Het is daarom moeilijk als minder deskundige lezer om een goed oordeel over het wetsvoorstel te vormen. Trouw zou op 3 komen. Trouw is op alle punten redelijk te noemen, alleen de cijfermatige analyse ontbreekt totaal. Wat betreft de timing waren ze uitstekend. Een stukje hierachter komen het Parool en het AD. Mogelijk zou het Parool nog net boven het AD komen, omdat ze het aandurft een ingezonden brief te plaatsen die barst van de analyse. Minder zijn beide kranten als het gaat om de weergave van de standpunten van de sociale partners en de cijfermatige analyse, uitgezonderd dan die ingezonden brief. De plaatsen 6 en 7 zijn zonder twijfel voor de Telegraaf en de Volkskrant, waarbij de Telegraaf nog net op 6 zou komen. Beide kranten geven een erg onvolledig en vertekend beeld van het wetsvoorstel. De analyse is bij beide kranten erg ongenueanceerd. Vanwege de slechte weergave van de standpunten van de sociale partners, de late berichtgeving, alsmede vanwege het plaatsen van het slechtste artikel, verdient de Volkskrant de rode lantaarn.

Wat betekent het om van het minimumloon rond te moeten komen. Hoeveel is het minimumloon netto voor alleenstaanden en kostwinners? Hoeveel kan iemand die het minimumloon verdient, besteden aan wonen, eten, etc.? Uitgerekend de NRC, een krant die toch niet bekend staat om de weergave van het menselijke wel en wee, geeft nog aan wat het bruto minimumloon is.